


PROSPECTUS

van de op te rigten Maatschappij TOT VERVEENING EN ONTGINNING VAN WOESTE GRONDEN
ONDER DEN NAAM VAN HELENA-VEEN in Noordbrabant en Limburg.

- 5 De Peel is eene hooge grondslag of rug, welke van het Zuiden naar het Noorden, langs de grenen van *Noordbrabant* en *Limburg*, over 2 à 3 uren breedte, zich tusschen *Roermond* en *Grave* uitstrekt.
- Van *Roermond* tot *Kessel*, tot in de gemeente *Deurne*, verheft zich dat terrein, vsn 25 tot 35 ellen, boven AP. en daalt van daar tot *Grave* weder, tot 10 el boven AP. af.
- 10 Het hoogste gedeelte van dit terrein onder *Deurne*, *Horst* en *Sevenum*, bevat een zeer goed en oud Veen, dat zich tusschen de bestaande bergkommen, van aloude tijden af, schijnt gevormd te hebben, van 3 tot 6 ellen dikte.
- De ondergrond bestaat grootendeels uit fijn zand met leem vermengd, dat voor de cultuur zeer geschikt is, hetgeen blijkt uit de vruchtbare velden, die van gelijken aard, in de nabijheid in cultuur zijn gebragt en tot hooge prijzen worden verkocht.
- 15 Uit deze uitgestrekte turfvelden, welke onder de onverdeelde gemeentegoederen behoorden, werd door de rondom wonende ingezetenen, zeer onregelmatig turf gestoken, zoo tot eigen gebruik, als ook om per kar naar de omliggende plaatsen te vervoeren.
- Het was eerst in het jaar 1841, dat door den Heer Land-drost P. C. DE LA COURT, de aandacht op deze w[er]te en onbekende, doch voor de productie ook belangrijke streek, werd gevestigd (*) [redacted] de reden werd opgegeven, waarom ze zoo lang onbenuttigd was gebleven; hetgeen meestal uit staatkundige oorzaak voorkwam, en door gebrek aan communicatiën, waardoor die streek als bijna ongenaakbaar kon beschouwd worden.
- 20 Toen dus in het jaar 1845, het eerste ontwerp werd gemaakt van den zoogenaamden Zeeuwsch-Limburgschen Spoorweg, welke door de *Peel* naar *Venlo* oude worden doorgetrokken, vereenigde zich al spoedig een aantal invloed hebbende personen, ten einde eene maatschappij te vormen ter verveening der Peellanden, om de turf langs den Spoorweg te vervoeren.
- Deze Maatschappij, welke ook door ontginning op een uitgebreide schaal zich voordeelige uitkomsten beloofde, kon echter niet tot stand gebragt worden; de gemeentebesturen, waarschijnlijk ten aanzien van hun belang niet genoegzaam ingelicht, verzetten zich tegen den verkoop der gemeentegronden en ook de Spoorweg kwam niet tot stand, waardoor een voorname grondslag, waarop de onderneming berusste, verviel.
- 35 Na dien tijd bleef echter de *Peel* niet vergeten; verschillende onderzoekingen werden door particulieren gedaan, om, door middel van paarden-spoor of kanaal, turf naar de *Zuid-Willemsvaart* te vervoeren. - Het leverde echter geene uitkomsten op, uit gebrek aan volledige waterpassingen, die de ligging van de *Peel*, in verband met de naburige streken, en de peilen van de *Zuid-Willemsvaart* genoegzaam kennelijk deden worden.
- 40 Het zoogenaamde kanaal *du Nord*, door NAPOLEON in 1803 ontworpen, tot vereeniging van Antwerpen met de *Maas* te *Venlo*, en verder door het oude spaansche zoogenaamde *Fossa Eugeniana*, ven *Venlo* tot *Rijnberg*, was reeds tot eene aanmerkelijke uitgebreidheid ten uitvoer gebragt, toen het, om andere inzigten, achterwege bleef en later bij de daarstelling van het kanaal van *Maastricht* naar 's *Hertogenbosch*, (in 1822, onder den naam van *Zuid-Willemsvaart* ondernomen) men tusschen *Bocholt* en *Nederweert* van een gedeelte van die *Noordervaart*, daartoe gebruik maakte, latende den tak van die vaart, van *Nederweert* tot *Venlo*, die reeds onteigend en grootendeels gegraven was, (ie de schets) onbenut liggen.
- 45 Deze tak der *Noordervaart*, welke tot in het hart van de *Peel* doordrong en welke, indien ze bevaarbaar werd gemaakt, grootendeels tot bevordering der ontginningen zoude medewerken, trok in 1852 zoo zeer de aandacht van den Commissaris des Koning in *Limburg*, den Heer VAN MEEUWEN, dat door ZHEG, voorstellen aan de Regering werden gedaan, om die *Noordervaart*, langs dit gedeelte, te voltooijen.
- Intusschen (ooals uit het Verslag der openbare werken van 1850 tot 1853 kan blijken.) gaf een particulier het voornemen te kennen om met meer anderen, de meest belangrijke der peelgronden onder *Deurne* en *Liessel* te ontginnen, en verzocht de toestemming om de onvoltooide *Noordervaart* voor de kleine scheepvaart in te rigten, en zulks in het belang hunner ontginningen.
- 55 De Regering besloot echter, om die vaart elve te voltooijen; ze werd in 1853 aangevangen en over eene lengte van twee uren uitgevoerd. De rigting op *Venlo*, werd echter daarna later gewijzigd, en op *Kessel*, bij *Roermond* aangenomen, waarmede men nog werkzaam is.
- 60 De Regering deed ook eene algemeen booring en waterpassing der veenen, in de *Peel*, door den Ingenieur REUVENS bewerkstelligen, en zulks met het oog op eene ontginning en scheepvaart kanaal, van *Roermond* door de *Peel* naar *Grave*.
- 65

Het bleek uit die opnemingen, dat de gronden, die met het beste gevolg schijnen te kunnen worden verveend, gelegen waren in de Noordbrabantsche gemeen-Deurne en Liessel en in de Limburgsche gemeente Venray, Horst en Sevenum. (*)

70 De laatstelijk reeds vermelde onderneming, aan welke hoofd de Heeren J. & N. VAN DE GRIENDT, te 's Hertogenbosch, en G. J. W. CARP, destijds te Zalt-Bommel stonden, verkregen dan ook werkelijk 610 bunders in het hart der beste veenen onder Deurne in handen, en kochten het benodigde terrein onder Meijel en Helden, tot het

75 daarstellen van eene vaart uit deze veenen, naar de Noordervaart, welke onder den naam van Helena-vaart, met het einde van 1853, op eene ruime schaal werd voltooid en overeenkomstig de, door de Regering gestelde voorschriften met de noodige kunstwerken werd voorzien.

Deze vaart kan een gedeelte uitmaken van het boven vermelde algemeen Peelkanaal, zomen daartoe mogt besluiten.

80 Doch hierdoor ontstond reeds eene gemeenschap te water door de Noordervaart naar de Zuid-Willemsvaart, de Maas en de Waal, waarmede men, onder gunstige omstandigheden, de exploitatie vermeende te kunnen aanvangen.

En werkelijk werd die exploitatie, gedurende de jaren 1854-1855 & 1856, onder gunstige vooruitzichten, met kracht doorgezet en daaraan aanzienlijke geldsommen besteed, tot het graven van wijken en kanalen, het begrepen van den grondslag, om

85 dien tot de verveening voor te bereiden, het bouwen van woningen vppr opigter, veenbaas, arbeiders en directie-locaal tot het aankopen van schepen, om de turf voor eigen rekening te kunnen vervoeren en verdere gereedschappen, en., het bereiden der gronden voor de boekweitteelt en aanvankelijke in cultuurbrenging van eenige

90 perceelen, zoodanig dat, volgens de verkregen uitkomsten, die onderneming verder met voordeel en met een dividend van 10 tot 15 pct. van de gedane uitgaven, kon doorgezet worden, naar mate de uitbreiding grooter werd, de boekweitzaaijing vooruitging, en door meerderen aanleg van wijken en kanalen, het veen meer en meer vastheid begon te verkrijgen.

95 Met het einde van 1856, was men reeds zoo verre gevorderd, dat jaarlijks ruim 2000 dagwerken vervaardigd, en met voordeel afgezet konden worden, welke hoeveelheid al spoedig tot het dubbele bedrag kon gebragt worden.

Men verkreeg de overtuiging, dat de bereids in cultuur gebragte gronden, eene uitmuntende hoedanigheid hadden. Dit in cultuur brengen, kon min kostbaar plaats hebben, wat de bemesting betrof, omdat deze met de meestal ledig opvarende schepen

100 van 's Hertogenbosch kon aangevoerd worden, en het terrein zoo hoog is, dat de waterontlasting, na het afgraven van het veen, geregeld plaats vonden.

Het veen werd bevonden, als brandstof van eene zeer goede hoedanigheid te zijn, van oude formatie en in zich bevattende die bestanddeelen, welke vereischt worden voor het fabrikaat van gecomprimeerde turf, cokes, parafine en al wat daaruit kan

105 voortvloeijen.

Volgens het getuigenis van bekwame steenbakkers, bevatte het zoodanige substantie, dat daarmede een oven even voordeelig, wat de hoeveelheid brandstoffen betrof, kon worden afgestookt, als het geval is met de turf, die van elders daartoe werd aangevoerd.

110 Ten gevolge van deze erkende goede hoedanigheid, kwam er ook aanvraag, om de turf als coke voor de hoogovens langs den boven Rijn, tot het gieten van ijzer, in plaats van houtskool te gebruiken.

Een gedaan onderzoek, door eenen bekwamen ijzerfabriekant, den heer J. NERING BÖGEL, leverde de volgende uitkomsten op, in vergelijking van coke met hout, welke tot

115 dusverre gebezigd werden.

**VERSLAG van het vergelijkend onderzoek van kolengehalte
der peelturf, met dat van verschillende houtsoorten.**

SOORT.	Inhoud.	Gewigt.	Gewigt na uitdoo- ging.	Gewigt van de kolen.	Gewigt van de asch.	Gewigt der kolen na aftrek der asch.	Percent kolenge- halte.	Pct. kolenge- halte volgens den natuurl. toestan- d.
		Lood.	Lood.	Lood.	Lood.	Lood.		
Berkenhout	1/18k. v.	40½	24½	5.00	1/9	4.89	20.2	10.20
Eikenhout	"	42½	30½	6.48	1/7	6.34	21.2	13.50
Beukenhout	"	39¼	34½	7.75	1/5	7.55	21.9	17.00
Elzenhout	"	21¼	17½	4.00	1/16	3.94	22.5	17.80
Peelturf	"	31	31	9.00	1/2	8.50	33.7	23.80

120

Men acht deze opgaven voldoende, om over de hoedanigheid als brandstof te kunnen oordeelen, oo wel in gewoon huisselijk gebruik en bij de steenovens en verdere fabrieken, als ook voor gecomprimeerde turf, cokes en fabrikaten van parafine, gaz, enz.

125

Verder bleek het ook, dat de aanvraag van turf grooter was, dan men vooreerst nog kon leveren, en de ondernemers hebben dan ook nog al de gelden, die de exploitatie gedurende de drie genoemde jaren heeft opgeleverd, als bijdrage besteed, om aan deze belangrijke en winstgevende onderneming meerdere uitbreiding te geven en het veen zoogenaamd aan de snee te brengen.

130

Daarmede van lieverlede voortgaande, zoo ontstond er een uitzigt, waardoor deze onderneming (die op de bovengemelde grondslagen en met de in bezit zijnde kanalen tot vervoer, reeds gunstige uitkomsten beloofde), eene nog ongekende uitbreiding kon verkrijgen, waaruit eene nog veel grootere winst onvermijdelijk zou moeten voortvloeijen.

135

De vroeger ontworpen Zeeuwsch-Limburgsche Spoorweg, gaande, blijkens de schets, zeer nabij langs dit veen, verkreeg in 1857 zijn beslag, waardoor bij deze onderneming nu ook de voordeelen konden gevoegd worden, welke de Spoorweg, voor eigen gebruik bij de locomotieven, en tot vervoer naar elders kon aanbieden, en waaromtrent in 1845 eene maatschappij reeds alleen, op goede gronden, eene winstgevende exploitatie vermeende te kunnen doen steunen.

140

Om echter van deze uitzigten naar behooren partij te kunnen trekken, is er eene grootere uitbreiding der werken noodig; nog ongeveer 300 bunders van de beste veenen en genoegzaam tot tegen den ontworpen spoorweg aansluitende, moesten aangekocht worden, het kanaal moest tot aan den soorweg [spoorweg] worden verlengd en daarmede in gemeenschap gebracht, meerdere wijken ter wederzijde van het kanaal moesten gegraven worden, de begrepping moest aanhoudend worden verdiept, en in verband met deze uitbreiding, kwam het plaatsen van meerdere gebouwen wenschelijk voor.

145

Deze omstandigheden hebben het denkbeeld doen opkomen, om de tegenwoordige inrigting te wijzigen, ten einde door vermeerdering van kapitaal nieuwe belangstellenden daarin op te nemen, de werkzaamheden spoediger uit te breiden, en alzoo partij te trekken van de gelukkig samenloopende omstandigheden.

150

Tot dus verre zamengesteld, volgens eene acte van overeenkomst, den 12 Augustus 1854, te *Zalt-Bommel*, bij den Notaris HOFFMAN VAN HOVE opgemaakt, heeft zij onder zich genoegzame medewerking ondervonden, om zich te constituëren, tot eene nieuwe actie Maatschappij, waarvan de acte van oprichting, door den Notaris

155

is opgemaakt en behoorlijk geregistreerd, en waarvan de statuten, aan de koninklijke goedkeuring onderworpen zijnde, is dezelve verleend bij besluit van den

160 Zoo als blijkt uit de statuten, welke nevens dit prospectus zijn gevoegd, worden
daardoor dus ook anderen in de gelegenheid gesteld, om zich bij deze onderneming aan
te sluiten.
Het kapitaal der Maatschappij is daarbij gesteld op 2000 aandeelen, elk van f500. en
alzo op f1000000. waarmede men zich voorstelt, dat de onderneming op die ruime
165 schaal kan worden voortgezet.
Het eigendom van de gehele zaak, de aangekochte veenderijen, ten bedrage van 900
bunders en verdere landen, de daargestelde gebouwen, het gegraven kanaal met zijne
kunstwerken, de bereids tot exploitatie aangelegde kanalen, wijken, begreppingen,
droogplaats en met alle daarbij behoorende gereedschappen, schepen, enz., alsmede de
170 te veld staande turf, uit de exploitatie van 1856 voortgesproten, en wijders nog 777
bunders, waarvan de helft in pacht is genomen tot het jaar 1870 en de wederhelft
door de HH. F. VAN DE VELDE c. s. te *Horst*, wordt gerekend met den 1 Januarij 1857,
aan de maatschappij over te gaan, in voldoening waarvoor de ondernemers, ingevolge
taatie en balans, op gemelden 1 Januarij 1857 opgemaakt, zullen genieten twaalf
175 honderd tachtig vrije aandeelen, wordende de overige even honderd twintig aandeelen
aangewend tot verlenging van het kanaal, vermeerdering der wijken, exploitatie der
veengronden, arbeidsloonen voor het maken van turf, cultivering van den ondergrond,
daarstellen van gebouwen, en tot aflossing van een opgenomen kapitaal (hypotheek)
van f85,000.
Voor deze zeven honderd twintig aandeelen al eene inschrijving geopend en
180 belangstellenden in de gelegenheid gesteld worden, om tot deze uitbreiding mede te
werken, en om tevens op eene soliede wijze hun geld te beleggen.
De stortingen zullen overeenkomstig de statuten plaats hebben.
Van den dag der storting wordt 4 pct. rente uitgekeerd, tot de laatste storting
heeft plaats gehad, die ten langste 31 December 1859 moet zijn geschied, van welk
185 tijdstip af de dividenden voor elk aandeel worden berekend.
De rente van de reeds volgestorte aandeelen ad 4 pct. wordt gerekend aan te vangen
van af den dag, dat de eerste storting is geschied.
Ten einde eene berekening te kunnen maken van de voordeelen, welke deze onderneming
voor de aandeelhouders kan opleveren, zoo heeft men zich daarbij bepaald tot eene
190 uitbreiding, welke volgens den tegenwoordigen stand der zaak, reeds verkrijgbaar is,
met ter zijde stelling van alles wat door den spoorweg kan verkregen worden, terwijl
ook alle voordeelen, die het gebruik van cokes, gecompriëerde turf, of andere
fabriekmatige inrigtingen kunnen opleveren, achterwege gelaten zijn.
De voordeelige baten, welke daaruit kunnen voortvloeiën, en die door deskundigen op
195 hunnen waarden kunnen berekend worden, beschouwt men tot de voordeelige kansen te
behooren, en minder tot eene hier aangenomen, op de ondervinding reeds steunende
berekening, wordende die dividenden [*samen: dividenden?*] zonder overdrijving hier als
een minimum voorgesteld.

200

BEREKENING van de gemiddelde kosten en opbrengst, over den tijd van 30 jaren, en van de dadelijk gevorderd wordende gelden, tot exploitatie van het Helena-Veen in Noordbrabant en Limburg.

205

UITGAVEN.

	Een groot gedeelte der verveening is reeds aan de snee gebragt;		
	er moeten echter nog 500 bunders dadelijk begrept worden, welke		
210	ad f35.= per bunder bedraagt		f 17500.=
	Het hoofdkanaal door de verveening moet nog over 5750 ellen		
	verlangd worden, welk ad f5.= per strekkende el bedraagt		
	f28750.= waarvan de helft dadelijk moet geschieden en alzoo		
	bedraagt		- 14375.=
215	De andere helft over 30 jaren verdeeld en alzoo bedraagt	f 479.=	
	De zijkanalen of wijken, moeten nog over eene lengte van		
	32235 ellen gegraven wordeb, waarvan de helft of 16117		
	ellen in de loop van 2 jaren ad f3.= per el.		- 48351.=
	De overblijvende helft in den loop van 30 jaren, alzoo		
220	jaarlijks	- 1611.=	
	Daarstellen van zoogenaamde doove wijken voor het		
	aanvangen en bespoedigen van het turfsteken 's jaars.	- 1000.=	
	Men stelt zich voor, jaarlijks te verveenen 6000 dagwerken		
	(1) met droogen en op mijten gesteld, ad f14.= (2) per		
225	dagwerk	- 84000.=	
	Idem 3000 roeden sponturf te maken, tot aan de mijt,		
	per roede f2,35.	- 7050.=	
	Voor het veenbezetten, gelijkmaken van turfvelden		
	en waterleidingen wordt jaarlijks gesteld.	- 1500.=	
230	Onderhoud van het Peelkanaal met de kunstwerken en		
	sluiswachter jaarlijks	- 1500.=	
	Voor het daarstellen van 17 rijdbare bruggen ad f600.=		
	per stuk, bedraagt f10200.= over 30 jaren te verdeelen,		
	dus jaarlijks	- 340.=	
235	25 voetbruggen, ad f20 per stuk is f500.=, welke over		
	30 jaren te verdeelen.	- 17.=	
	Aanmaken van land, tot het in cultuur brengen der		
	gronden, na de verveening, jaarlijks 30 bunders, ad		
	f250.= per bunder	- 7500.=	
240	Plaatsen van gebouwen op deze in cultuur gebragte		
	gronden jaarlijks (5)	- 3000.=	
	Voor de boekweitteelt op het bovenveen, jaarlijks 250		
	bunders, voor arbeidsloon, bezaaijing, enz., ad f35.=		
	per bunder (3)	- 8750.=	
245	De helft der pacht van de 777 bunders onder <i>Horst</i>		
	jaarlijks (4)	- 550.=	
	Administratie en plaatselijk beheer	- 6000.=	
	Materialen en gereedschappen	- 1500.=	
	Keeten van stroo voor het werkvolk jaarlijks	- 600.=	
250	Grondlasten	- 376.=	
	Onvoorziene kosten	- 2000.=	
	Voorziening in noodkerk en school.		- 6000.=
	Ondersteuning voor aanschaffing van schepen, bij		
	wijze van voorschot ter bevordering van den afvoer		
255	van turf		- 25000.=
	Eenmaal in volle werking zijnde, zoo stelt men voor		
	exploitatie een vlottend kapitaal van		-125000.=
		<i>Totaal.</i>	f127773.=
			f236226.=
260			=====

ONTVANGSTEN.

	6000 dagwerken turf, zoo voor fabrieken als blaauwe		
	turf voor burgerlijk gebruik, kan gesteld worden		
265	eene waarde te hebben in het veen van f34.= per		
	dagwerk (6)		-204000.=
	3000 roeden sponturf, gesteld per roede op f3.50		- 10500.=

270	250 bunders boekweit, ad 16 mud per bunder, doch verminderd met $\frac{1}{4}$ bij tegenvallen, dus 12 mud per bunder, of 3000 mudden, ad f6.= per mud	- 18000.=	
	Opbrengst van de reeds in cultuur gebragte landen, alsmede van de verpacht wordende gebouwen, benevens de eventueel in cultuur te brengen landen en gebouwen (7)		Memorie
275	Het kapitaal ad f25000.= ter bevordering der scheepvaart, wordt berekend ad 6% te kunnen opleveren, dus	- 1500.=	
	Jaarlijksche uitgaven		f234000.=
	Alzoo eene zuivere winst van		<u>127773.=</u>
280			f106227.=
			=====

VEREISCHT KAPITAAL DER ONDERNEMING.

	De overdragt wordt gesteld als: voor		
285	A. 1. De gronden, kanalen, enz., benevens concessien op	f600000.=	
	2. De aflossing der hypotheek	- 85000.=	
	3. De voorraad der aanwezige turf	<u>- 40000.=</u>	f725000.=
	B. Benodigd kapitaal ter verdere exploitatie	-236226.=	
290	Verminderd met de waarde der turf	<u>- 40000.=</u>	-196226
			f921226.=
			=====
	Over dit kapitaal is als boven een dividend berekend, jaarlijks van		f106227.=
295	Bedragende alzoo ongeveer 11 $\frac{1}{2}$ pct. van het voormelde kapitaal van		-921226.-
	Komt na het einde der onderneming nog terug het vlottende kapitaal voor de exploitatie ad	-125000.=	
	En ter bevordering der scheepvaart	- 25000.=	-150000.=
300			<u>f771226.=</u>

	Hiervoor worden in vergoeding gebragt de gronden, welke jaarlijks aangemaakt worden, met de gebouwen ad f10500.=		Memorie
305	Voor het geval, dat deze in cultuurbrenging achterwege werd gelaten en het geld hiertoe bestemd gedurende 30 jaren ad 4 pct. werd uitgezet, zoo verkrijgt men eene som van	f585544.=	
310	De overblijvende ondergrond, die al vroeger kan verkocht worden, en welk door de communicatie van eenen waterweg vrij wat waarde heeft, wordt echter gesteld op f100.= per bunder en dus voor 900 bunders	- 90000.=	
	Waarde van de bereids gemaakte steenen gebouwen, volgens taxatie	- 10000.=	
315	Waarde van de bereids in cultuur gebragte gronden, 8 bunders ad f800	- 6400.=	
	Waarde der schepen en onroerende goederen	- 12456.=	
	Waarde van het kanaal zelf, door de uitzigten van andere veenderijen in de nabijheid, stelt men slecht op	<u>-150000.=</u>	
320		Zamen. f854400.=	
			=====

325 Zoodat na afloop der verveening, welke men op ongeveer 30 jaren stelt, ingeval geene aankopen door de Maatschappij zouden plaats hebben, de waarde van het ingebragte kapitaal ruim terug verkregen wordt, vermits het kanaal kan blijven dienen voor de veengronden, welke bovenwaarts zijn gelegen en daarvoor veel meer waarde heeft dan de gestelde som.

AANMERKINGEN TEN AANZIEN VAN DE BOVENSTAANDE BEREKENINGEN.

- 330 1). Het aantal van 6000 dagwerken wordt, naar mate der meerdere uitbreiding, grooter en kan dus tot 7000 of meer worden opgevoerd.
- 2). de prijs van f14.= per dagwerk, heeft men, ter voorkoming van misrekening, niet minder gesteld, hoezeer daarvoor doorgaans in de veenderijen slechts f12.= à f13.=,

wordt betaald.

335 3). De boekweitteelt heeft plaats over eene oppervlakte van ruim 1200 bunders, van welke men berekent, dat elk gedurende 8 jaar, met voordeel kan bezaaid worden en deugdzaam van aard is.

4). De pacht van de helft der 777 bunders, onder *Horst*, eindigt met het jaar 1870, nadat de boekweitteelt daarover zal afgeloopen zijn.

340 5). Voor de som van f10500.=, welke jaarlijks gesteld wordt voor het in cultuur brengen der ondergronden en het plaatsen der gebouwen, zal men, na het einde der verveening, ongeveer 900 bunders gecultiveerden grond verkrijgen, waarvan de waarde met de gebouwen, tegen f800.= per bunder berekend, bedraagt f720,000.= Door de jaarlijksche pachten en verkoop van die gronden, naarmate ze in cultuur gebragt worden, verkrijgt men alzoo na het einde der verveening, het ingebragte kapitaal
345 terug. Mogt men echter van het cultiveren en het plaatsen der gebouwen afzien, en de gestelde f10500.= daartoe niet aanwenden, maar deze gelden op interest tegen 4 pct. uitzetten, zoo zoude men daarvoor na verloop van 30 jaren f585544.= verkregen worden, waarmede ook, in verband met den later vermelden verderen verkoop, het ingebragte kapitaal terug zoude komen.

350 1*). Ten aanzien van de opbrengst der dagwerken is op te merken.

1°. Dat elke 1000 dagwerk, die men meerder mogt vervaardigen als 6000, ook een groter dividend geeft van f34000.=
waarvan de kosten ad -14000.=

dus meerder: f20000.=

355 of 2 pct. van het ingebragte kapitaal.

2° De prijs van f34.= per dagwerk, zoo blaauw als fabriekturf, komt, als men een dagwerk gemiddeld tegen 250 rekent, op ongeveer 13½ cent per ton.

In de laatste jaren, is de prijs van 18 tot 20 cent per ton geweest, en het is niet te verwachten, dat bij het steeds duurder worden der brandstoffen en de steeds
360 vermeerderende schaarschte daarvan, als ook in aanmerking nemende de mindere kostbaarheid van het transport der turf, uit de peellanden, in vergelijk van elders, deze veel minder zal worden. Men heeft echter gemeend het meest bekende minimum slechts te moeten aannemen, als interest voor kapitaal belegging, terwijl de hoogere prijzen aanleiding kunnen geven, tot veel grootere dividenden, die alsdan ten
365 voordeele der onderneming zullen zijn, alleen opmerkende, dat elke cent, die men meerder als 13½ cent per ton zal kunnen verkrijgen, eene vermeerdering van dividend van 6000 x 250 = f15000.= of 1½ pct. van het ingebragte kapitaal oplevert.

7). De opbrengst der reeds in cultuur gebragte en nog in cultuur te brengen landen met gebouwen, zijn voor memorie gesteld, omdat men heeft aangenomen, dat de som van
370 f7500.= voor het aanmaken van gronden en f3000.= voor daarop te bouwen huizen te zamen f10500.= 's jaars, zonder deze cultivatie in 30 jaren à 4 pct. rente f585.544.= vergoedt en om aan te duiden, dat men geene andere middelen, die als wisselvalliger zouden kunnen beschouwd worden, te baat behoeft te nemen, om het kapitaal terug te krijgen. Doch het is de bedoeling niet, om dergelijke gronden onvruchtbaar te laten
375 liggen; de geaardheid en de ligging daarvan, benevens de gelegenheid om bij retourreizen van turfschepen, geschikt mestspecie aan te voeren, hebben te veel voor in vergelijk van andere ontginningen die dit missen.

Daardoor dus, zoo wel als door het produceren van den turf, ziet men in de noordelijke provincien gemeenten of dorpen oprijzen die alle welvaart aanduiden en
380 omgeven zijn door eer vruchtbare gronden.

Om de waarde van den ondergrond, als reeds aangemaakt zijnde, en de daarvan komende winst alzoo aan te duiden moet men stellen, dat in het vervolg primitief minder, doch later meer, 's jaarlijks 30 bunders ondergrond worden aangemaakt, en met gebouwen voorzien, waarvoor in de uitgaven f10500.= is uitgetrokken en verkregen
385 wordt, namelijk:

De eerste 2 à 3 jaren wordt het terrein benuttigd voor plaatsing van turf, en de daaropvolgende 2 à 3 jaren nemen wij aan, dat de aangemaakte gronden voor onbeduidende pacht worden uitgegeven, en dat men in 1862 30 bunders bouw- en grasland heeft, die werkelijk elk eene waarde heeft in pacht van f40.= 's jaars;
390 geeft alzoo f 1200.=

Ieder jaar komt er 30 bunders bij alzoo in

1863, 60 bunders à f40.=	- 2400.=
1864, 90 bunders à f40.=	- 3600.=
1865, 120 bunders à f40.=	- 4800.=
395 1866, 150 bunders à f40.=	- 6000.=
1867, 180 bunders à f40.=	- 7200.=
1868, 210 bunders à f40.=	- 8400.=
1869, 240 bunders à f40.=	- 9600.=

	1870, 270 bunders	à f40.=	- 10800.=
400	1871, 300 bunders	à f40.=	- 12000.=
	1872, 330 bunders	à f40.=	- 13200.=
	1873, 360 bunders	à f40.=	- 14400.=
	1874, 390 bunders	à f40.=	- 15600.=
	1875, 420 bunders	à f40.=	- 16800.=
405	1876, 450 bunders	à f40.=	- 18000.=
	1877, 480 bunders	à f40.=	- 19200.=
	1878, 510 bunders	à f40.=	- 20400.=
	1879, 540 bunders	à f40.=	- 21600.=
	1880, 570 bunders	à f40.=	- 22800.=
410	1881, 600 bunders	à f40.=	- 24000.=
	1882, 630 bunders	à f40.=	- 25200.=
	1883, 660 bunders	à f40.=	- 26400.=
	1884, 690 bunders	à f40.=	- 27600.=
	1885, 720 bunders	à f40.=	- 28800.=
415	1886, 750 bunders	à f40.=	- 30000.=
	1887, 780 bunders	à f40.=	- 31200.=
	1888, 810 bunders	à f40.=	- 32400.=
	1889, 840 bunders	à f40.=	- 33600.=
	1890, 870 bunders	à f40.=	- 34800.=
420	1891, 900 bunders	à f40.=	- 36000.=

Deze uitkomsten leiden tot het resultaat, dat deze gronden gemiddeld 2 pct. dividend over het benoodigde kapitaal opleveren, en daardoor het vorige dividend van 11½ op 13½ pct. zou kunnen gebragt worden, blijkens tevens hiervoor, dat het kapitaal bij slotte van rekening beter vergoed wordt dan hierboven is aangeduid.

425 Eindelijk vermeent men nog te kunnen opmerken, dat het eene geheel nationale onderneming is, waardoor eene woeste streek tot cultuur wordt gebragt, welke tot dus verre nog ontoegankelijk was; dat, in het vorige jaar bereids 600 menschen dáár hun kost verdiend hebben, welk getal in evenredigheid van de voorgestelde uitbreiding, nog aanmerkelijk vermeerderen al, en dus tevens door werkverschaffing, de zoo
430 schadelijke landverhuizing wordt tegengewerkt, die zich op vele plaatsen ook in Noordbrabant heeft doen gevoelen, eene uitkomst, welke tevens winstgevende vooruitzigten belooft, en ook uit dien hoofde wel aanbeveling verdient.

435 Naar aanleiding van deze prospectus en in afwachting der koninklijke goedkeuring van de statuten, zal de Maatschappij zich constituëren en is de deelneming daarin opengesteld ten kantoren van [handgeschreven] *de Heeren F. van Lanschot en J. W. Pronk te s'Bosch - alsmede bij ? ? Geb Spierings aldaar* en verder, zoo als nader in de dagbladen zal bekend gemaakt worden.

440 Aan den makelaar of commissionair zal ¼ ten honderd courtage worden uitgekeerd. Dadelijk na de deelneming van ¾ of 540 aandeelen, zal door de ondergeteekenden eene algemeene vergadering binnen de stad 's Hertogenbosch bijeengeroepen wordne, ten einde het bestuur te formeren, de commissarissen te kiezen en de koninklijke goedkeuring op de statuten te vragen.

445 **J. VAN DE GRIENDT.**

N. VAN DE GRIENDT.

G. J. W. CARP.

450 [Daarna volgen een MODEL-AANVRAAG VAN DEELNEMING en Ontwerp-Acte VAN OPRIGTING EENER NAAMLOZE MAATSCHAPPIJ onder den titel van:
MAATSCHAPPIJ TER ONTGINNING EN VERVEENING GENAAMD HELENA-VEEN.]